

Türkiye’deki Turizm Gelişme Alanlarının Coğrafyası

*

Esra Salt¹

ORCID: 0000-0002-6444-8889

Öz

Çalışmada 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ile geçmişten günümüze kadar turizm gelişme alanlarına ilişkin yapılan tanımlardaki ve alan ilan süreçlerindeki değişiklikler incelenmiştir. Bu çerçevede ışığında kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerinin Türkiye’de, coğrafi olarak turizm türlerine göre nasıl dağılım gösterdiği ve bu alanların hangi kriterlere göre belirlendiği sorularına cevap aranmış olup bu alanlara ilişkin genel bir perspektifin çizilmesi amaçlanmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığından alınan bilgiler doğrultusunda 2021 yılı itibarıyla turizm gelişme alanlarının coğrafi olarak dağılımı türlerine ve sayısal büyüklüğüne göre şemalaştırılmıştır. Turizm gelişme bölgelerinin ilanına ilişkin karar örnekleri ve yıllar itibarıyla turizm gelişme alanlarında yapılan sınır değişiklikleri, alan iptali sayıları Resmi Gazete arşiv taramaları ile tespit edilmiştir. Yapılan incelemelerin neticesinde Türkiye’de kıyı turizmi temalı ilan alanların gerek alansal büyüklük gerekse sayıca yoğunluklu olduğu tespit edilmiştir. Yapılan arşiv taramaları neticesinde özellikle son 5 yıl içerisinde birçok turizm gelişme alanının iptal edildiği, sınırlarının yeniden belirlendiği ve isim – statülerinin değiştiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri, Turizm Gelişme Alanları, Turizmi Teşvik Kanunu.*

¹ Doktora Öğrencisi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, E-mail: saltesra5@gmail.com

The Geography of Tourism Development Areas in Turkey

*

Esra Salt²

ORCID: 0000-0002-6444-8889

Abstract

The changes in the definitions of tourism development areas and area announcement processes from the past to the present with Tourism Incentive Law No. 2634 were examined in this study. Answers were sought to the questions of how cultural and tourism protection and development regions and tourism centers are geographically dispersed in Turkey according to tourism types and according to which criteria these areas are determined and it is aimed to draw a general perspective on these areas. In line with the information received from the Ministry of Culture and Tourism, the geographical distribution of tourism development areas as of 2021 has been charted according to their types and numerical size. Examples of decisions regarding the announcement of tourism development zones and the number of border changes made in tourism development areas over the years and the number of domain cancellations have been determined by the Official Gazette archive scans. It has been determined that the areas in which coastal tourism-themed announcements in Turkey are dense both in spatial size and in number. It was seen that many tourism development areas were canceled, their borders were redefined and their names and statuses changed, especially in the last 5 years.

Keywords: *Culture and Tourism Protection and Development Zones, Tourism Development Areas, Tourism Incentive Law.*

² Ph.D. Candidate, Mimar Sinan Fine Arts University, E-mail: saltesra5@gmail.com

Giriş

1980'lerden beri turizm, Türkiye'de desteklenen sektörlerden biridir. Turizm sektöründe hizmet üretilmekte ve sunulmaktadır. Süreç içinde turizm arzı değişiklik göstermekte ve artış göstermesi için uzun bir zaman aralığı gerekmektedir. Turizme konu bölgeler, çok iyi tanımlanmış coğrafyalardır (Kozak, N., Akoğlan ve Kozak, M., 2014). Dünya Turizm Örgütü'ne göre, bir turizm bölgesinin rekabet gücü; sürdürülebilir bir büyüme için doğal, kültürel, beşeri ve sermaye kaynakların verimli bir kullanıma niteliğine bağlıdır (UNTWO, 2021).

Turizm sektörü; ekonomik, ekolojik, sosyal birçok unsuru etkileyen bir konudur. Coğrafi bir bölgeye turizm talebinin oluşmasında ve oluşan bu talebin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında doğal, tarihi ve kültürel fiziksel çevre unsurları önemli bir etkidir.

Turizmin gelişimini coğrafyalar bağlamında bağlamsal ve tarihsel boyutlar ile araştırmaya ihtiyaç bulunmaktadır (Hall, Rogerson ve Saarinen, 2017).

Türkiye'nin içinde bulunduğu Akdeniz Havzası, 1960'lı yıllardan itibaren turizm faaliyetlerine konu olmuş ve bu faaliyetler hızla gelişme göstermiştir. Bölgede, 1990'lı yıllardan itibaren kriz, savaş, salgın gibi zaman dilimleri dışında turizme katılan kişi sayısı ivme göstermiştir (İnam, 2009). Turizmi geliştirmek ve yönlendirmek için ülkeler tarafından çeşitli yaklaşımlar ve araçlar kullanılarak turizm politikaları üretilmektedir. Türkiye'de turizmin gelişimini dönemlerine göre farklılık gösteren devlet politikaları, ilgili mevzuat ile getirilen önemli kararlar şekillendirmiştir.

1950'li yıllardan itibaren turizm konusuna daha çok önem verilmiş ve sektör teşvik edilmeye başlamıştır (Tonbil, 2019). 1960'lı yıllardan itibaren hazırlanan Kalkınma Planları'nda turizm sektörü de yer almış ve Türkiye'nin turizm kapasitesinin ve turizm gelirlerinin artırılması amaçlanmıştır (İnam, 2009). Bu amaca ulaşabilmek için de kitle turizminin geliştirilmesi en iyi strateji olarak görülmüştür (Aykaç, 2020).

1980'ler ile başlayan dönem; turizmde yeniden yapılanma, mevzuat düzenleme, turizm teşvikleri ve kamu arazilerinin turizm yatırımcılarına tahsisi faaliyetleri ile şekillenmiştir. Bu dönem günümüz turizm gelişiminin önemli bir bölümünü oluşturan dönemdir (Bozkurt, 2019).

1982 yılında 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu çıkartılmıştır. Bu Kanunun çıkarılmasının ardından turizmde farklı bir süreç başlamıştır. Turizm sektörü, kentsel mekândan bağımsız ve ekonomik olarak teşvik edilmesi gereken bir konu olarak ön plana çıkmıştır.

Turizmi Teşvik Kanunu ile kitle turizmi politikaları doğrultusunda turizm talebinde artış yaşanmıştır. Kanun ile birçok teşvik ilk kez getirilmiş ve tatil köyü, kıyı otelleri gibi tesisler plansız bir şekilde desteklenmiştir. Arz açısından konaklama yatırımları 1980'li yıllara kadar Marmara Bölgesi'nde iken, Turizmi Teşvik Kanunu sonrasında yatırımların büyük bir bölümü Ege ve Akdeniz bölgelerine kaydırılmıştır (İnam, 2009).

2000'lerde turizm aktivitelerinin çeşitlendirilmesine ve kitle turizmi yerine alternatif turizm türlerinin geliştirilmesine ilişkin politikalar geliştirilmeye çalışılsa da 1980'li yıllarda yapılan teşvikler kadar etkin bir süreç geliştirilmediğinden kitle turizmi gelişimini sürdürmeye devam etmiştir (Bozkurt, 2019).

Turizm konusunda 1950'lerden itibaren kurumsal yapılanma açısından da birçok düzenleme yapılmıştır. 2000'li yıllar sonrasında Kültür ve Turizm Bakanlığı kurulmuş ve turizm konusunda yetkilendirilmiştir. Söz konusu dönemde Turizmi Teşvik Kanununda yapılan değişiklikler ile kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezi tanımları ilgili mevzuata eklenmiştir.

2021 yılı esas alındığında ülkemizde ilgili mevzuat uyarınca ilan edilmiş 228 adet turizm merkezi (TM) ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi (KTKGB) bulunmaktadır. Araştırmada ilan edilen bu alanlar turizm gelişme alanı kavramı ile ifade edilmiştir.

İlan edilmiş olan turizm gelişme alanlarının her birinin kendine ait, birbirinden farklı nitelikleri bulunmaktadır. Çalışma kapsamında bu alanların genel itibarıyla Türkiye'de coğrafi olarak sayısal ve büyüklük olarak dağılımı incelenmiştir.

Literatür taraması yapıldığında Türkiye'de, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı veri tabanına kayıtlı isminde "turizm merkezi" geçen 13 tane çalışma bulunmaktadır. İsminde "kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi" geçen ise 2 adet çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların genellikle bir turizm türüne odaklandığı görülmüştür. Bu çalışmada ise Türkiye genelinde turizmin geliştirilmesinde bir araç olarak kullanılan turizm gelişme alanları ilanı konusu ve Türkiye'de bu alanların dağılımı ilgili mevzuat bağlamında bütüncül olarak ele alınmıştır.

Turizm Gelişme Alanlarına İlişkin Tanımlar

Turizm gelişme alanlarına ilişkin tanımlara 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununda yer verilmiştir.

Turizmi Teşvik Kanununun amacı, turizm gelişme alanlarının tespit edilmesi, geliştirilmesi, turizm sektörüne konu olan işletmelerin ve yatırımların

teşviki, denetlenmesi ve düzenlenmesi, turizm sektörünün ilerlemesini sağlayacak tedbir ve düzenlemelerin yapılması olarak açıklanmaktadır.

Turizmi Teşvik Kanunu 12.03.1982 tarihinde çıkarılmış olup Kanunun ilk halinde turizm bölgesi kavramının tanımına yer verilmiştir. Bu tanıma göre turizm bölgesi, Bakanlar Kurulu Kararı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın önerisi ile tespit edilen bölgelerdir. Aynı zamanda bu Kanunda turizm alanı ise turizm bölgeleri içerisinde yer alan, Bakanlar Kurulu Kararı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın önerisi ile ilan ve tespit edilen sosyal ve kültürel değerlerin yoğun olarak bulunduğu alanlar olarak ifade edilmiştir. Turizmi Teşvik Kanununun ilk çıkarıldığı Kanun maddelerinde bulunmakta olan "turizm alanları", "turizm bölgeleri", "turizm merkezleri" kavramları, 2003 tarihinde çıkarılan 4957 sayılı Turizmi Teşvik Kanununda Değişik Yapılmasına İlişkin Kanunun 8. maddesiyle kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi ile turizm merkezi olarak değiştirilmiştir. 4957 sayılı Kanun değişikliğine göre alan ve bölge kavramları arasındaki fark ortadan kaldırılmış ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi kavramı başlığında birleştirilmiştir. Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ise "kültür ve turizm koruma ve gelişim alt bölgesi" şeklinde ayrı alanlara ayrılmıştır.

Turizmi Teşvik Kanununa göre kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri sınırları Cumhurbaşkanı kararıyla tespit ve ilân edilmektedir. Bu bölgelerde kültürel ve tarihi değerler yoğun olarak bulunmakta olup turizm potansiyelinin yüksek olduğu bu bölgelerin korunması, kullanılması ve sektörel kalkınmayı ve plânlı gelişimi sağlamak amacıyla değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Alt bölgeler ise; 1/25.000 veya daha alt ölçekli plânlar ile belirlenmektedir. Kendi içerisinde alt gruplara ayrılabilen eğitim, eğlence, konut, kültür, altyapı alanlarını kapsayan arazilerdir.

Turizmi Teşvik Kanunda tanımlanan turizm merkezleri, sınırları Cumhurbaşkanı kararıyla tespit ve ilân edilen yerlerdir. Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri içinde veya dışında yer alabilmektedir. Turizm faaliyetleri açısından önemli olan yerler ve bölümlerdir.

27.2018 tarihli Kanun Hükmünde Kararname ile turizm gelişme alanları ile ilgili tanımlarda yer alan "Bakanlığın önerisi ve Bakanlar Kurulu" kelimeleri "Cumhurbaşkanı" olacak şekilde değiştirilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisine 30.03.2021 tarihli oturumda "Turizmi Teşvik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" sunulmuştur. Söz konusu teklif 18.07.2021 tarihinde 7334 sayılı Kanun numarası ile kanunlaşmıştır. 7334 sayılı Kanuna göre turizm merkezi ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri tanımlarında değişiklik yapılmıştır.

“Turizmi Teşvik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi Raporu”nda, Turizmi Teşvik Kanununda yapılan değişikliklerin uygulamada karşılaşılan sorunların giderilmesi için yapıldığı belirtilmiştir (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2021).

7334 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunda;

- Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinin sınırlarının ve konununun Cumhurbaşkanı kararıyla tespit ve ilân edildiği; turizm faaliyetleri açısından önemli olan doğal, tarihî ve kültürel değerlerin yoğun olarak bulunduğu, korunması ve geliştirilmesinde kamu yararı bulunan bölgelerin koruma kullanma dengesi ile sektörel kalkınmanın sağlanmasının ve turizm sektörünün planlı ve kontrollü gelişiminin amacıyla belirtilmiştir.
- Turizm merkezlerinin ise aynı şekilde sınırları ve konumu Cumhurbaşkanı kararıyla tespit ve ilân edilmektedir. Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri dışında bulunmaktadır ancak bu bölgelerin niteliklerini taşırlar. Turizm faaliyetleri açısından öncelikle geliştirilmesinde kamu yararı bulunan orman vasıflı olanlar dâhil Hazine taşınmazları ile tescili mümkün olan Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerdir (7334 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2021).

Tanımlarda yapılan bu değişiklikler ile;

kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri tanımına kamu yararı kavramı ve doğal değerler bölümü eklenmiştir. Turizm merkezleri tanımına ise aynı şekilde öncelikle geliştirilmesinde kamu yararı bulunan Hazine taşınmazları ve tescili mümkün olan Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerler bölümü dahil edilmiştir.

Turizm Gelişme Alanlarının İlan Süreci

Turizmi Teşvik Kanununun 4. Maddesi’nde, kültür ve turizm koruma ve gelişim alanları ve turizm merkezlerinin tespit edilmesine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu bölgelerin ilan edilmesinde tarihi, doğal, arkeolojik, sosyo-kültürel turizm değerleri, av ve su sporları, kış, sağlık turizmi potansiyelleri dikkate alınmaktadır. (2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, 1982).

Bakanlar Kurulu Kararı ile 16.04.2004 tarihinde “Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ve Turizm Merkezi Belirlenmesine ve İlanına İlişkin Yönetmelik” çıkarılmıştır.

“Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ve Turizm Merkezi Belirlenmesine ve İlanına İlişkin Yönetmelik” ile turizm merkezleri ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinin belirlenmesine ve sürece ilişkin esas ve usuller belirtilmiştir. Bu alanların belirlenmesine ilişkin komisyon tanımlanmış ve komisyonun görev ve yetkileri 4.madde ile açıklanmıştır. Yönetmeliğin ilgili maddesinde 2018 yılında 187 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile değişiklikler yapılmıştır.

Turizm gelişme alanlarının ilan sürecinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü tarafından kamu kurum kuruluşlarından bilgi ve belgeler talep edilmektedir. Görüş talep edilen yazılarda belirtilen sürede, süre belirtilmeyen durumlarda ise en geç bir ay içinde görüş verilmesi beklenmekte olup verilmediği takdirde olumlu görüş verilmiş olarak değerlendirilmektedir. Turizm gelişme alanlarının sınırlarının iptali ve sınır daraltılması hususlarında ise kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınmamaktadır (Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ve Turizm Merkezi Belirlenmesine ve İlanına İlişkin Yönetmelik, 2004).

Turizm gelişme alanlarının ilanı sürecinde kurumlardan talep edilen bilgiler (konum, mülkiyet durumu, doğal, fiziksel, sosyal, kültürel ve ekonomik özellikler, teknik ve sosyal altyapı, arazi kullanımı, ulaşım, görsel materyal vb.) raporlanarak komisyonun bilgisine sunulmaktadır. Komisyon Kararı, Kültür ve Turizm Bakanlığınca Cumhurbaşkanlığına gönderilmekte olup onaylanan alanlar Resmi gazetede yayımlanarak ilan olunmaktadır.

Bakanlıkça turizm gelişme alanlarının belirlenmesinde turizm hizmetlerinin sürdürülebileceği geniş alanların seçildiği, mülkiyet, altyapı, çevresel etkiler ve artı değer dikkate alındığı belirtilmektedir.

Turizm gelişme alanlarının ilan edilme sürecinde yerel yönetimler veya turizm sektöründe faaliyet gösteren firmalar da Bakanlığa öneride bulunabilmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, t.y.).

Resmi Gazete’de 17.10.2018 tarihinde yayımlanan 187 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ve Turizm Merkezi Belirlenmesine ve İlanına İlişkin Yönetmelik’ten “Bakanlıklararası Komisyonun görüşlerini içeren tutanak” bölümü çıkarılmıştır. Bakanlıklararası görüşlerin yönetmelik metni içerisinden çıkarılması, kurumlararası denetimi ve bilgi alışverişini ortadan kaldıracı nitelikte bir uygulama olarak değerlendirilmektedir.

7334 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile, Turizmi Teşvik Kanununun 4.maddesi “Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerinin tespiti ve niteliği”

olarak içeriği ile birlikte değiştirilmiştir. Yapılan değişiklikler ile kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerinin tespitinde diğer turizm potansiyellerinin dikkate alınması ile kış, su, av sporları ve sağlık turizmi bölümü çıkarılmıştır. Ülkenin sahip olduğu tarihi, sosyo-kültürel, doğal değerlerin dikkate alınacağı belirtilmiştir. Söz konusu maddeye ek olarak, devlet yardımlarına ilişkin kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerindeki muafiyet, teşvik ve istisna hükümlerinin turizm merkezlerinde de Cumhurbaşkanlığına kabul edilen yatırımlarda uygulanacağı hükmü yer almıştır.

7334 sayılı Kanunda kültür ve turizm koruma ve gelişim alanlarının bü-tüncül olarak korunması, geliştirilmesi ve işletilmesi amacıyla Bakanlıkça uygun görülmesi halinde özel sektör ile iş birliği sağlanacak ve ilgili Kanun maddesi uyarınca Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından usul ve esaslar belirlenecektir (7334 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2021). Söz konusu maddede “turizm hizmetleri yönetim birlikleri” şeklinde yeni bir organizasyon yapısı açıklanmıştır. Turizm hizmetleri yönetim birliği içerisinde özel sektör yatırımcıları yer alacak ve usul ile esaslar Bakanlıkça belirlenecektir. Ancak yapı içerisinde turizm gelişme bölgelerinde yer alan, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, meslek odaları, üniversiteler gibi paydaşların katılımına ilişkin bir madde tanımlanmamıştır.

“Turizmi Teşvik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi Raporu”nda kurulacak olan turizm hizmetleri yönetim birliklerinin yabancı ve yerli yatırımcılar ile güçleneceği belirtilmiştir. Bununla birlikte turizm sektörünün gelişimi açısından yatırımcıların, etkin bir rol ve sorumluluk almaları amaçlanmıştır (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2021).

Yöntem

Makalenin araştırma konusunu oluşturan turizm gelişme alanları güncel bir konudur. Günümüzde sıklıkla turizm gelişme alanları ilanı, alan iptalleri, alan sınırlarının yeniden belirlenmesi, sit alanları ile turizm gelişme alanlarının ilişkisi gündeme gelmektedir. Buradan hareketle makalede, 1982 - 2021 yılları arasındaki zaman aralığı esas alınmış ve alan ilanları açısından Türkiye’deki turizm gelişme bölgeleri ele alınmıştır. Araştırma sürecinde, alan ilanlarının şekline ilişkin bilgi alabilmek amacıyla Resmi Gazete taraması yapılarak turizm gelişme alanlarının ilanına yönelik karar örnekleri incelenmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığından alınan bilgiler doğrultusunda 2021 yılı

itibarıyla turizm gelişme alanlarının coğrafi olarak dağılımı türlerine ve sayısal büyüklüğüne göre şemalaştırılmıştır. İlan edilen turizm gelişme alanlarına ilişkin türlere göre ayırım Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılmıştır.

Bulgular

Türkiye’de 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu gereğince ilan edilmiş toplam 228 adet turizm gelişme alanı bulunmaktadır. Bu alanlar Turizmi Teşvik Kanununun 3.maddesi uyarınca Cumhurbaşkanlığı Kararı ile ilan edilmektedir. Bununla birlikte ilan edilen alanlara ilişkin alan iptali, isim ve statü değişikliği, yeniden sınır belirlenmesi şeklinde kararlar alınabilmektedir. Türkiye’de bulunan 228 adet turizm gelişme alanının yıllara göre ilan edilme sayıları Tablo 1’de belirtilmektedir:

Tablo 1. Yürürlükte Olan Turizm Gelişme Alanları Sayıları (Yıllara Göre)

Yıl	1982- 1999	2000 - 2021	Toplam
İlan Edilen Turizm Gelişme Alanı Sayısı	126	102	228

Kaynak: (Salt, 2022) tarafından Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerinden oluşturulmuştur.

Tabloda yer alan zaman aralıkları 2000 öncesi ve sonrası olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Yapılan araştırmada son yıllarda giderek alan ilan sayılarının azaldığı görülmüştür. Turizm gelişme alanlarının ilanı yoğunluklu olarak Turizmi Teşvik Kanununun çıkarılmasının ardından yapılmıştır. Bununla birlikte ilan edilen birçok alanın sınırları yeniden belirlenmekte, isim ve statü değişiklikleri yapılmaktadır. Söz konusu değişikliklerin niceliksel olarak örneklenmesi için geçtiğimiz son 10 yıla ilişkin Resmi Gazete verileri taranmış ve Tablo 2’de inceleme sonuçlarına yer verilmiştir.

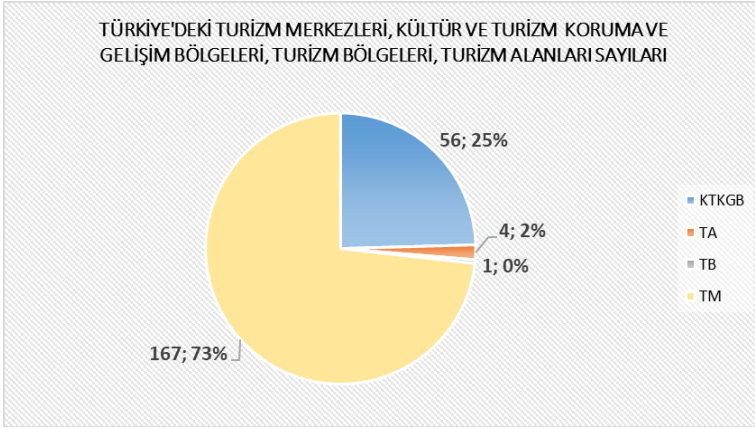
Resmi Gazete verilerine göre 2010 yılı ile 2015 yılı arasında yeni ilan edilen turizm gelişme alanı sayısı 32, 2016 yılı ile 2021 yılı arasında ilan edilen alan sayısı 6’dır. 2016 yılı ile 2021 yılı arasında 44 turizm gelişme alanı iptaline ilişkin karar alınmıştır. 2016 yılı ve 2021 yılı arasında 52 turizm gelişme alanının sınırları yeniden belirlenmiş olup 28 alanında isim ve statüleri değiştirilmiştir.

Tablo 2. Turizm Gelişme Alanlarındaki Değişimler (Yıllara Göre)

Yıl	2010-2015	2016-2021
Yeni İlan Edilen Turizm Gelişme Alanları Sayısı (Yürürlükte Olan)	32	6
İptal Edilen Turizm Gelişme Alanı Sayısı	-	44
Sınırları Yeniden Belirlenen Turizm Gelişme Alanı Sayısı	12	52
İsim ve Statüleri Değişen Turizm Gelişme Alanı Sayısı	4	28

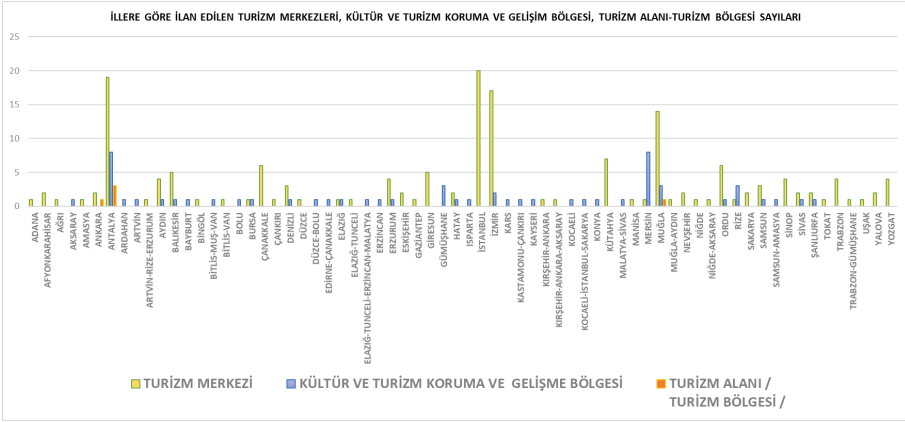
Kaynak: (Salt, 2022) tarafından Resmi Gazete verilerinden oluşturulmuştur.

Türkiye’de, Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca ilan edilen, Kültür ve Turizm Bakanlığı 2021 yılı verilerine göre 228 adet alanın ayrıntılı dağılımı şu şekildedir: 56 kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi, 167 turizm merkezi, 4 turizm alanı, 1 turizm bölgesi mevcuttur.

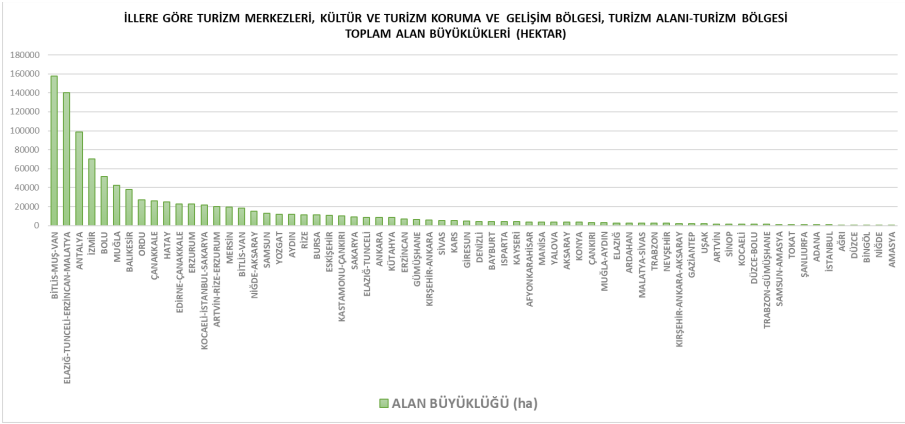

Şekil 1. Türkiye’deki Sayı ve Yüzdelere Göre Turizm Gelişme Alanları Kaynak: (Salt, 2022)

Şekil 1’de görüldüğü üzere Türkiye’de sayıca yoğunluklu olarak turizm merkezi bulunmaktadır. Bu turizm merkezleri İstanbul, İzmir, Antalya ve Muğla illerinde yoğunlaşmıştır.

Şekil 2. Türkiye’de Sayılarına Göre Turizm Gelişme Alanlarının Dağılımı (Salt, 2022)

Şekil 3. Türkiye’de Alan Büyüklüğüne (hektar) Göre Turizm Gelişme Alanlarının Dağılımı (Salt, 2022)

Şekil 3’te ayrıntılı olarak görüldüğü üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı 2021 yılı verilerine göre Türkiye’deki turizm gelişme alanları toplamı 1.036.503 hektar büyüklüğünde olup Türkiye’nin yüzölçümünün %1,32’sini kaplamaktadır. Bu alanın 652.915 hektarlık bölümünü kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri; 347.818 hektarlık bölümünü ise turizm merkezleri oluşturmaktadır.

Türkiye’de turizm gelişme alanları alan büyüklüğüne göre karşılaştırıldığında en fazla alan büyüklüğüne sahip bölgelerin 157.641 hektar Bitlis, Muş, Van; 140.160 hektar Elazığ, Tunceli, Erzincan, Malatya; 98.412 hektar Antalya, 70.043 hektar İzmir, 51.448 hektar Bolu, 42.357 hektar Muğla olduğu tespit edilmiştir.

Turizm çeşitlerine ve faaliyetlerine ilişkin farklı sınıflandırmalar yapılabilenkte olup kendilerine özgü karakteristiklerine göre bölgeler potansiyeller

barındırmaktadır. Bölgelerin farklı niteliklere sahip olması da standart bir sınıflandırma yapılmasını zorlaştırmaktadır. Çalışmada elde edilen veri seti dikkate alınarak Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın sınıflandırması ele alınmıştır. 2021 yılı Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri incelendiğinde turizm gelişme alanlarının golf, doğa, kent turizmi, kış, inanç, kıyı, kültür, motor sporları, termal, yayla, turizm kenti şeklinde temalara ayrıldığı görülmüştür. Bu temalar içerisinde alansal büyüklük oranına göre Türkiye'de en fazla, kültür ve kıyı turizmi temalı turizm gelişme alanlarının bulunduğu tespit edilmiştir (Tablo, 3).

Tablo 3. Türkiye'de Alansal Büyüklüğe (hektar) Göre Turizm Gelişme Alanlarının Dağılımı

Temalar	Hektar	%
Doğa	22.319	2,153
Golf	15.987	1,542
İnanç	883	0,085
Kent Turizmi	471	0,045
Kış	153.114	14,771
Kıyı	221.322	21,352
Kültür	319.056	30,780
Motor Sporları	218	0,021
Termal	185.637	17,909
Turizm Kenti	43.771	4,223
Yayla	73.783	7,118

Kaynak: (Salt, 2022) tarafından (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021) verilerinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

Türkiye'de turizm gelişme alanları temalara göre sayıca oransal olarak incelendiğinde %35 oranında en fazla kıyı turizmi odaklı alan ilanlarının olduğu görülmüştür. Tablo 4'te görüldüğü üzere kıyı turizminin ardından en fazla bulunan diğer temalar termal, kış ve yayla turizmidir.

Tablo 4. Türkiye'de Temalara Bağlı Turizm Gelişme Alanlarının Sayıca Dağılımı

Tema	Sayı	%
Kıyı	79	34,649
Termal	51	22,368
Kış	27	11,842
Yayla	24	10,526
Kent Turizmi	19	8,333
Golf	9	3,947
Doğa	7	3,070
Kültür	5	2,193
Turizm Kenti	3	1,316
İnanç	3	1,316
Motor Sporları	1	0,439

Kaynak: (Salt, 2022) kaynağından düzenlenmiştir.

06.09.1982 tarihli Resmi Gazete ile ilk kez turizm gelişme alanları ilan edilme-ye başlamıştır. İlk olarak kıyı turizmi temalı alan ilanları yoğunluklu iken 2000’li yıllardan itibaren kıyı turizmi temasının yanı sıra termal, doğa, golf, kültür gibi alternatif turizm türleri temalı alan ilanlarında da artış yaşanmaya başlamıştır. Türkiye’de ilan edilen turizm gelişme alanlarının sayıları ve ilgili temaları Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5 . Türkiye’de İllere ve Temalara Göre Turizm Gelişme Alanları Sayıları (Salt, 2022)

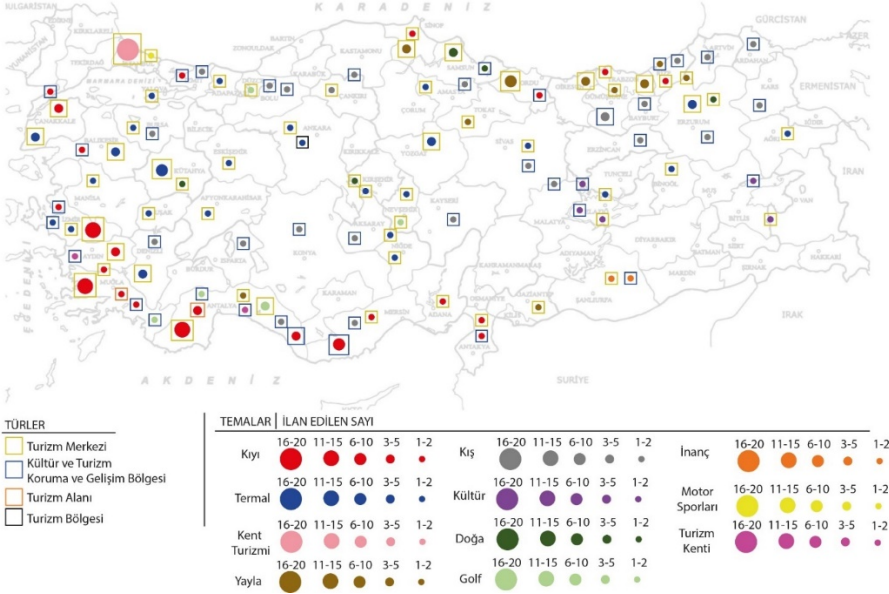
İl	TM	KTKGB
1.Adana	1 Kıyı	
2.Afyonkarahisar	2 Termal	
3.Ağrı	1 Termal	
4.Aksaray		1 Kış
5.Amasya	1 Termal	
6.Ankara	2 Termal	
7.Antalya	13 Kıyı 1 Yayla 5 Golf	2 Kış 3 Kıyı 1 Golf 2 Turizm Kenti
8. Ardahan		1 Kış
9. Artvin		1 Kış
10. Artvin-Rize-Erzurum	1 Yayla	
11. Aydın	4 Kıyı	1 Turizm Kenti
12. Balıkesir	5 Termal	1 Kıyı
13. Bayburt		1 Kış
14. Bingöl	1 Termal	
15. Bitlis-Muş-Van		1 Kültür
16. Bitlis-Van	1 Kültür	
17. Bolu		1 Kış
18. Bursa	1 Termal	1 Kış
19. Çanakkale	3 Termal 3 Kıyı	
20. Çankırı	1 Kış	
21. Denizli	3 Termal	1 Kış
22. Düzce	1 Golf	
23. Düzce-Bolu		1 Kış
24. Edirne-Çanakkale		1 Kıyı
25. Elazığ	1 Kültür	1 Kültür
26. Elazığ-Tunceli	1 Termal	
27. Elazığ-Tunceli-Erzincan-Malatya		1 Kültür
28. Erzincan ili		1 Kış
29. Erzurum	3 Termal 1 Doğa	1 Kış
30. Eskişehir	2 Termal	
31. Gaziantep	1 Yayla	
32. Giresun	5 Yayla	
33. Gümüşhane		3 Kış
34. Hatay	2 Kıyı	1 Kıyı-Turizm Bölgesi
35. Isparta		1 Kış
36. İstanbul	19 Kent Turizmi 1 Motor Sporları	
37. İzmir	15 Kıyı 2 Termal	1 Termal 1 Kıyı

38. Kars		1 Kış
39. Kastamonu-Çankırı		1 Kış
40. Kayseri		1 Kış
41. Kırşehir-Ankara	1 Doğa	
42. Kırşehir-Ankara-Aksaray	1 Termal	
43. Kocaeli		1 Kış
44. Kocaeli-İstanbul-Sakarya		1 Kıyı
45. Konya		1 Kış
46. Kütahya	6 Termal 1 Doğa	
47. Malatya-Sivas		1 Kış
48. Manisa	1 Termal	
49. Mersin	1 Kıyı	7 Kıyı 1 Kış
50. Muğla	14 Kıyı	1 Golf 2 Kıyı
51. Muğla- Aydın	1 Kıyı	
52. Nevşehir	1 Termal 1 Golf	
53. Niğde	1 Termal	
54. Niğde-Aksaray	1 Termal	
55. Rize	1 Kıyı	2 Yayla 1 Kış
56. Sakarya	2 Termal	
57. Samsun	3 Doğa	1 Doğa
58. Samsun-Amasya		1 Kış
59. Sinop	3 Yayla 1 Kıyı	
60. Sivas	2 Termal	1 Kış
61. Şanlıurfa	2 İnanç	1 İnanç
62. Tokat	1 Yayla	
63. Trabzon	3 Yayla 1 Kıyı	
64. Trabzon-Gümüşhane	1 Yayla	
65. Uşak	1 Termal	
66. Yalova	2 Termal	
67. Yozgat	4 Termal	

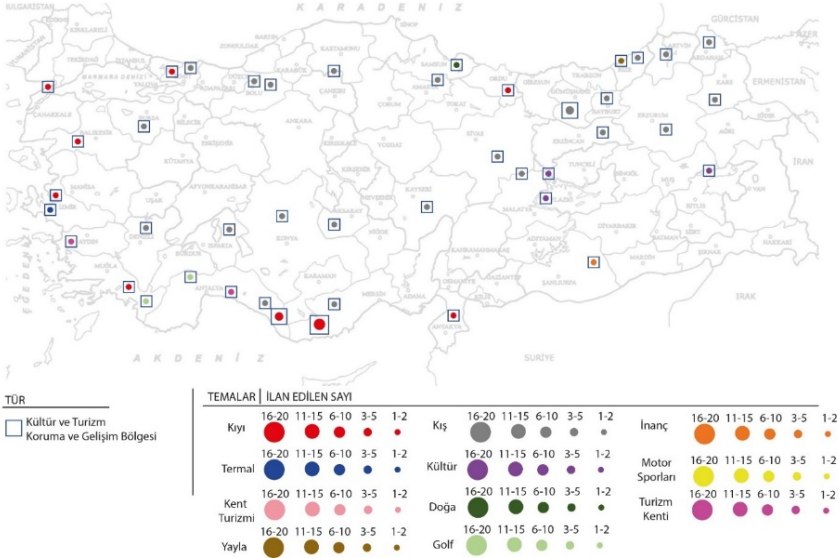
Tabloda görüldüğü üzere Türkiye'nin geneline yayılmış, birçok turizm gelişme alanı bulunmaktadır. Turizmi Teşvik Kanununa dayanarak ilan edilen turizm gelişme alanları karar örnekleri incelendiğinde her bir alanın farklı büyüklükte ve ölçekte ilan edilen alan sınırlarından oluştuğu görülmüştür. Alan ilanlarının bazılarında tema isminin yer aldığı, bazılarında ise tema isminin yer almadığı tespit edilmiştir.

Makale kapsamında, Türkiye'deki turizm gelişme alanlarına ilişkin elde edilmiş olan niceliksel verilerin dağılımı şematik olarak düzenlenmiş ve Türkiye'deki dağılım incelenmiştir.

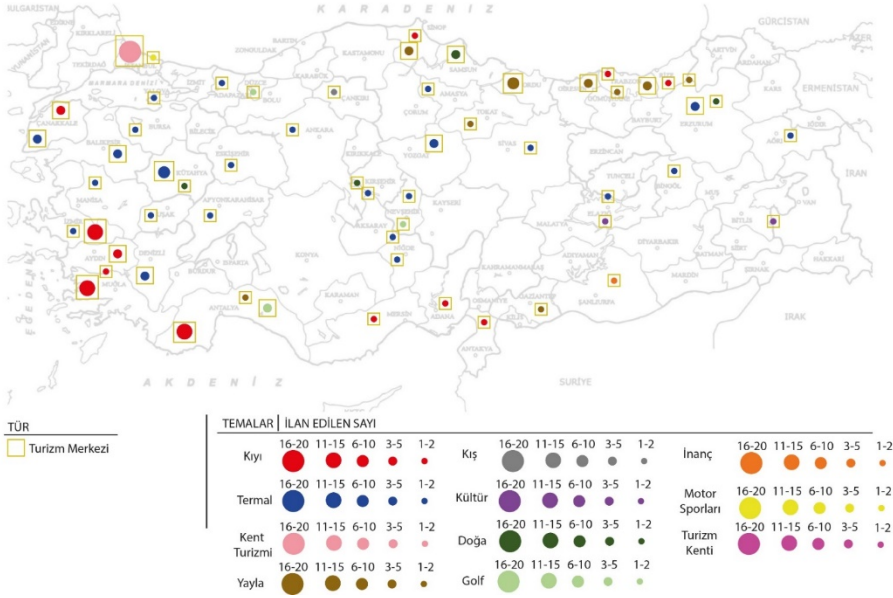
Şematik haritaların yer aldığı Şekil 3, 4, 5 incelendiğinde turizm merkezlerinin ülke genelinde yoğunluklu olarak bulunduğu görülmüştür. Temalara göre dağılım incelendiğinde, kıyı turizmi temasının Akdeniz ve Ege; yayla turizmi temasının Karadeniz'de; kent turizmi temasının İstanbul'da; termal turizm temasının İç Anadolu ve Ege'de bulunduğu tespit edilmiştir.

Şekil 3. Türkiye’de İllere ve Temalara Bağlı İlan Edilmiş Olan Turizm Gelişme Alanları (Sayıca Dağılım) (Salt, 2022).

Şekil 4. Türkiye’de İllere ve Temalara Bağlı İlan Edilmiş Olan KTKGB (Sayıca Dağılım) (Salt, 2022)

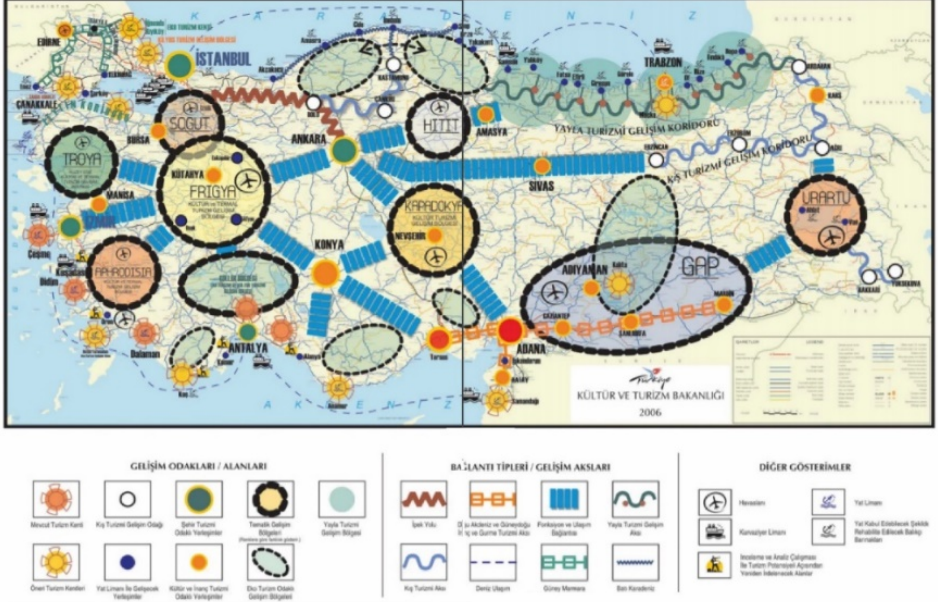
Şekil 5. Türkiye’de İllere ve Temalara Bağlı İlan Edilmiş Olan TM (Sayıca Dağılım) (Salt, 2022)

Çalışmada görüldüğü üzere Türkiye’de turizm gelişme alanlarının coğrafi olarak birçok bölgede yer alması, farklı bölgelerin turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve bölgesel açıdan fırsatlar elde edilmesi açısından olumlu olarak değerlendirilmektedir. Ancak turizm gelişme alanları, turizmin bölgede gelişmesi için bir araç olarak kullanılırken bölgelerin sahip oldukları özelliklerin korunmasına, alan ilanları yapılırken bölgelerin özellikleri ve etkilerin neler olduğunun ayrıntılı olarak araştırılmasına ve turizm sektörünün korunması gereken alanlar üzerinde tüketici bir sektör olduğuna dikkat edilmelidir.

Onuncu Kalkınma Planında da buna bağlı olarak “turizm merkezlerinde artan yapılaşma, altyapı eksikliği ve çevre sorunlarının giderilmesinin, yatırımların turizm odaklı gelişme planlarına uyumunun sağlanmasının önem arz ettiği” vurgulanmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2013). Üst ölçekli politika belgelerinden biri olan On Birinci Kalkınma Planında ise turizmin çeşitlendirilmesine, turizm alanlarının taşıma kapasitesinin tespit edilmesine, sezon süresinin uzatılmasına ilişkin kararlar alınmıştır.

Turizmin coğrafi olarak bütüncül ele alınması açısından önemli olan Türkiye Turizm Strateji Planı’nda, Türkiye’de turizmin kitle turizmine yönelik

olarak parçacı şekilde geliştiği belirtilmiştir. Planda, Akdeniz ve Ege bölgelerinde kıyı alanlarının çevresinde çarpık bir kentleşmenin ve aşırı yığılmanın olduğu, altyapı ve çevre sorunlarının ortaya çıktığı vurgulanmıştır.

Şekil 6. Türkiye Turizm Stratejisi 2023, Kavramsal Eylem Planı (KTB, 2007)

Türkiye Turizm Stratejisi Planı'nda bütüncül politika, strateji ve uygulamaya dönük yaklaşımların önemi vurgulanmıştır.

Şekil 6'da belirtilen kavramsal eylem planında görüldüğü üzere öneri turizm kentleri, mevcut turizm kentleri, tematik gelişme bölgeleri ve turizm aksları belirtilmiştir. Bu planın, Türkiye'de turizm konusunu coğrafi olarak bütüncül ele alması olumlu değerlendirilmektedir. Ancak, uygulama araçlarının net olarak tanımlanması ve Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca ilan edilmiş olan kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerine ilişkin, üst ölçekte kararların geliştirilmesi de ele alınması gereken bir konu olarak değerlendirilmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Turizm kavramı uzun yıllar boyunca birçok araştırmaya konu olmuş ve farklı açılardan ele alınmıştır. Türkiye'de turizm, özellikle ekonomik bir sektör olarak ön plana çıkmaktadır. Bu araştırma da ise kavram, turizm gelişme alanları perspektifinden değerlendirilmiştir.

Turizm gelişme alanlarına ilişkin tanımlamalar ilgili mevzuat dikkate alınarak açıklanmıştır. İlgili kurumlardan elde edilen güncel veriler doğrultusunda Türkiye’de bu alanların nasıl dağılım gösterdiği şematik olarak incelenmiştir.

Yapılan incelemelerde Türkiye’de 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununa göre ilan edilmiş olan turizm gelişme alanlarının birçok bölgeye yayılmış olduğu ve çeşitli temalar içerdiği görülmüştür. Türkiye’de, turizm sektörüne ilişkin hazırlanan üst ölçekli politika belgelerinde turizmin çeşitlendirilmesine ilişkin kararlar yer almaktadır. Buradan hareketle turizm gelişme alanlarının farklı temalarda ve coğrafi olarak çeşitli yerlerde ilan edilmesi; bölgesel açıdan fırsatlar sunması ve turizm sektörü açısından olumludur.

Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca ilan edilen turizm gelişme alanları kent- sel ve kırsal alanların bir parçasını oluşturmaktadır. Bu alanlar, kent merke- zine yakın veya kent merkezlerinin dışında kırsal karakteri yüksek doğal alanlarda ilan edilebilmektedir. Turizm Strateji Planı’nda belirtildiği üzere bu bölgelerde gelişimin kontrol altında alınması, gerekli altyapı tesislerinin plan- lanması; sosyal, ekolojik ve fiziksel etkilerinin dikkate alınması önemlidir.

Turizm gelişme alanlarının ilan süreçlerine ilişkin yapılan araştırmada, 2021 yılı esas alındığında yapılan son kapsamlı değişikliğin 7334 sayılı Kanun olduğu görülmüştür. Kanuna göre; turizm gelişme alanlarına ilişkin tanımlar- da ve yetkilerde değişiklikler yapılmıştır. Turizm gelişme alanlarına ilişkin alan iptali, sınır ve statü değişikliklerinde kamu kurum ve kuruluşlarının gö- rüşlerinin alınmadığı görülmüştür. Turizm Strateji Belgesindeki kararlar da dikkate alındığında birçok değişimin yaşandığı bu alanlarda konu ile ilgili tüm paydaşların görüşlerinin alınması ve sürece dahil edilmesi önemlidir.

Turizm, kentlere temas etmekte, kırsal ve kentsel alanların dönüşümde et- kili olan bir sektördür. Turizm gelişme alanlarının tanımlarından yola çıkıl- dığında bu alanların doğal, kültürel değerlerinin turizm sektörü ile birlikte değerlendirilirken çok boyutlu olarak ele alınması gerekliliği ortaya çıkmak- tadır. Turizm ekonomik açıdan kısa zaman diliminde önemli girdiler sağlar- ken uzun dönemde doğal, tarihi ve kültürel alanlarda geri dönülemez sonuç- lara yol açabilecek tüketici bir sektördür. Bu etkisi açısından da konu ele alın- malıdır. Özellikle korunması gereken birçok alanın bulunduğu turizm ge- lişme alanlarındaki yoğun nüfus baskısı, çekim etkisi, yapılaşma tehdidi dik- kate alındığında bu alanlar için etki değerlendirmesi analizlerinin belirli pe- riyodlar ile yapılması ve envanter raporunun oluşturulması önemli bir ihti- yaçtır.

Turizm gelişme alanlarında üst ölçekli politika belgelerinin dikkate alınarak turizm gelişme alanları ile alternatif turizm türleri arasındaki ilişkinin ayrıntılı olarak bölgesel gelişmişlik açısından ele alınması ağırlık verilmesi gereken bir diğer araştırma konusu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada turizm gelişme alanlarının neler olduğu, alan ilanlarının nasıl yapıldığı, Türkiye’de bu alanlarının türlere ve sayılara göre dağılımının nasıl olduğu bütüncül olarak ortaya konmuştur. Çalışmanın ileride yapılacak olan çalışmalara altlık oluşturacağı değerlendirilmektedir.

Extended Abstract

The Geography of Tourism Development Areas in Turkey

*

Esra Salt

ORCID: 0000-0002-6444-8889

Tourism in Turkey is one of the sectors supported since the 1980s. The tourism sector is an issue that affects many economic, ecological and social factors. Natural, historical and cultural physical environment elements are an important factor in the formation of tourism demand for a geographical region and ensuring the sustainability of this demand.

To develop and direct tourism, tourism policies are produced by countries using various approaches and tools. The development of tourism in Turkey has been shaped by state policies that differ according to the periods and important decisions brought by the relevant legislation.

The tourism sector was also included in the Development Plans prepared since the 1960s and it was aimed to increase Turkey's tourism capacity and tourism revenues (İnam, 2009). The period starting with the 1980s has been shaped by the activities of restructuring in tourism, regulation of legislation, tourism incentives and allocation of public lands to tourism investors. This period constitutes an important part of today's tourism development (Bozkurt, 2019).

In 1982, Tourism Incentive Law No. 2634 was enacted. After the enactment of this Law, a different process started in tourism. The tourism sector has come to the forefront as an issue that is independent of urban space and needs to be promoted economically.

Since the 1950s, many arrangements have also been made in terms of institutional structuring in tourism. After the 2000s, the Ministry of Culture and Tourism was established and authorized for tourism. With the amendments made in the Tourism

Promotion Law in the mentioned period, the definitions of culture and tourism protection and development zones and tourism centers were added to the relevant legislation.

Article 4 of the Tourism Encouragement Law contains information on the identification of cultural and tourism protection and development areas and tourism centers. With the "Regulation on the Determination and Announcement of the Culture and Tourism Conservation and Development Region and Tourism Center", the principles and procedures regarding the determination of tourism centers and cultural and tourism protection and development regions and the process are indicated.

Based on 2021, there are 228 tourism centers (TC) and culture and tourism protection and development zones (TPDZ) declared following the relevant legislation in our country. These areas announced in the research are expressed with the concept of the tourism development area.

Each of the declared tourism development areas has its different characteristics. Within the scope of the study, the geographical distribution of these areas in Turkey in terms of numerical and size was examined and schematized. The distinction according to the types related to the declared tourism development areas has been made by the Ministry of Culture and Tourism.

The announcement of tourism development areas was made mostly after the enactment of the Tourism Incentive Law. In addition, the borders of many declared areas are redefined, name and status changes are made.

In Turkey, the detailed distribution of 228 areas according to the 2021 data of the Ministry of Culture and Tourism, announced following the Tourism Promotion Law, is as follows: There are 56 cultural and tourism protection and development regions, 167 tourism centers, 4 tourism areas, 1 tourism region. As can be understood from this data, there are tourism centers in Turkey that are dense in number. These tourism centers are concentrated in the provinces of Istanbul, Izmir, Antalya and Muğla. When analyzed regionally; the Mediterranean and Aegean coastal tourism theme; the theme of highland tourism in the Black Sea; urban tourism theme in Istanbul; It has been determined that the theme of thermal tourism is located in Central Anatolia and the Aegean.

According to the 2021 data from the Ministry of Culture and Tourism, the total area of tourism development areas in Turkey is 1,036.503 hectares and covers 1.32% of Turkey's surface area. 652.915 hectares of this area are cultural and tourism protection and development zones; Tourism centers constitute 347,818 hectares. According to the area size ratio, it has been determined that there are the most cultural and coastal tourism-themed tourism development areas in Turkey. When the tourism development areas in Turkey are examined proportionally according to the themes,

it is seen that the most coastal tourism-oriented area announcements are 35%. While advertisements for areas with the theme of coastal tourism were intense as of the 1980s, since the 2000s, there has been an increase in the area advertisements with the theme of alternative tourism types such as thermal, nature, golf, and culture, as well as the theme of coastal tourism.

The geographical location of tourism development areas in many regions in Turkey is evaluated positively in terms of evaluating the tourism potential of different regions and obtaining regional opportunities. However, while tourism development areas are used as a tool for the development of tourism in the region, attention should be paid to preserving the features of the regions, and to research the features of the regions and the effects of the areas while making area announcements. In addition, it should be noted that the tourism sector is a consumer sector over areas that need protection. In the Turkey Tourism Strategy Plan, which is important in terms of handling tourism holistically, the importance of policy, strategy and practical approaches was also emphasized in this view.

By considering the high-scale policy documents in tourism development areas, the relationship between tourism development areas and alternative tourism types examination in terms of regional development is an important research topic that needs to be focused on. In this study, what are the tourism development areas, how the area announcements are made, and how these areas are distributed in Turkey according to types and numbers are revealed holistically. It is considered that the study will form a basis for future studies.

Kaynakça/References

- Aykaç, E. (2020). *Konaklama işletmelerinde uygulanan her şey dahil sisteminde oluşturulabilecek standartlarla ilgili yönetici görüşlerinin değerlendirilmesi Bodrum örneği* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tez merkezi veri tabanından erişildi (Tez No. 628376).
- Bozkurt, G. (2019). *Yerel ve mekânsal dinamiklerin turizm temelli girişimcilik üzerine etkileri: Marmaris yerleşmesindeki girişimcilik yapısı ve girişimciliği etkileyen faktörlerin çözümlemesi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tez merkezi veri tabanından erişildi (Tez No. 538174).
- Dal, N., Baysan S. (2007). Kuşadası'nda kıyı kullanımı ve turizmin mekânsal etkileri konusunda yerel halkın tutumları. *Ege Coğrafya Dergisi*, 16, 69-85.
- Hall, M., Rogerson, C., Saarinen, J. (2017). Geographies of tourism development and planning. *Tourism Geographies*, 19 (3), 307-317, doi:10.1080/14616688.2017.1307442.
- İnam, E. (2009). *Sürdürülebilir turizm bağlamında yöre imgesi: Antalya –Belek turizm merkezi örneği*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tez merkezi veri tabanından erişildi (Tez No. 268359).
- Kozak, N., Akoğlan, M. ve Kozak, M. (2014). *Genel turizm ilkeler kavramlar*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Kültür Ve Turizm Koruma Ve Gelişim Bölgeleri İle Turizm Merkezlerinin Belirlenmesine Ve İlanına İlişkin Yönetmelik. (2004, 15 Mayıs). *T.C. Resmi Gazete* (Sayı: 25463). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/21.5.20047253.pdf>
- Kültür Ve Turizm Koruma Ve Gelişim Bölgelerinde Ve Turizm Merkezlerinde Planlamaya Ve Uygulamaya İlişkin Yönetmelik. (2003, 3 Kasım). *T.C. Resmi Gazete* (Sayı: 25278). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=5392&mevzuatTur=KurumVeKurulurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5>
- Resmi Gazete*. 2021, Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/>.
- Salt, E. (2022). *Türkiye'deki turizm gelişme alanlarında mekânsal planlama: Bodrum yarımadası turizm merkezleri örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tez merkezi veri tabanından erişildi (Tez No. 719820).
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. 2021. KTKGB ve TM verileri.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (t.y.). Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerinin ilanı. 12 Aralık 2020 tarihinde <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9547/kultur-ve-turizm-koruma-ve-gelisim-bolgeleri-ile-turizm-.html> adresinden erişildi.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2007). *Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı 2007 – 2013*. Erişim adresi: <https://www.ktb.gov.tr/Eklenti/906,ttstratejisi2023pdf.pdf?0>
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2013). *Onuncu Kalkınma Planı 2014 – 2018*. Erişim adresi: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Onuncu_Kalkinma_Planı-2014-2018.pdf
- Tonbil, S.A. (2019). *Türkiye'de turizm politikası ve planlaması*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tez merkezi veri tabanından erişildi (Tez No. 592198).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2021). *Antalya Milletvekili Atay Uslu ve 23 Milletvekilinin Turizmi Teşvik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3517) ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporu*. Erişim Adresi: https://www5.tbmm.gov.tr//develop/owa/tasari_teklif_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=291723
- UNTWO World Tourism Organization (Dünya Turizm Örgütü). (2021). UNTWO tourism definitions. 12 Temmuz 2021 tarihinde <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284420858> adresinden erişildi.
- 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu. (1982, 16 Mart). *T.C. Resmi Gazete* (Sayı: 17635). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2634.pdf>
- 7334 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2021, 28 Temmuz). *T.C. Resmi Gazete*. (Sayı: 31551). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/07/20210728-2.htm>